

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DE GNOMIS PINDARICIS

NEC NON

SPECIMEN DANICÆ OMNIUM
JUVENALIS SATYRARUM
VERSIONIS.

P R O G R A M M A

qvo

INAUGURATIO RECTORIS DOCTISSIMI
FRIDERICI DEICHMANN HASSELBALCH

PER VIRUM SUMME VENERABLEM LONGEQVE
CELEBERRIMUM

DR. FRID. MÜNTER,
SELANDIÆ ORDINUMQVE REGIORUM EQVESTRIVM EPISCOPVM,
COMMENDATOREM DANEBROGICVM,

DIE 13 OCTOB. 1812.

IN SCHOLA CATHEDRALI ROESKILDENSI
RITE PERAGENDA INDICITUR.

SCRIPSIT P. G. FIBIGER ADJUNCTUS SCHOLÆ.

H A V N I Æ.

TYPIS ANDRÆ SEIDELIN.

DE GNOMIS PINDARICIS.

Et si majorem ille oblectationem percipere, judicii que præstantioris specimen exhibere potest, qui, tota auctoris alicujus indole comprehensa, perfectam ejusdem et omnes in unum venustates complectentem imaginem adumbret; haud tamen eorum erit diligentia adspernanda, quicumque in singula descendentes, unam alteramve operis excellentis partem eligant sibi accuratius introspectendam. Nam et ad totum illustrandum confert, qui partem rimatur, oriturque alia quædam, mitior licet, ex ipsa illa partium singularem perscrutatione voluptas. — Itaque in Pindaro etiam, cum ad omnia illa protinus intelligenda animus esset imbecillior: gnomas hic primum pro virili inquirere tum ideo expertus sum, quod varias, diversasque de auctore cogitandi occasiones illæ imprimis præbere posse videntur: tum quod in iisdem, uti mea quidem fert opinio, latet singulare quoddam lyrici poetæ hujus χαρακ-

τηοισικον. Certe nec apud veterum, qui nobis servati sunt, lyricorum ullum, ex. c. auctores hymnorum qui nominibus Orphei et Homeri inscribuntur, vel apud Anacreontem, Callimachum*) al: tanta, ut ita dicam, moles gnomarum reperitur; nec inter recentiores facile invenietur, qui communibus locis carmina tantopere studeat replere. — Per gnomas quidem intelligimus sententias universe enuntiatas, quarum distinctio optime poterit verbis doctissimi nostratis Rhode ita exprimi, "ut primum genus sit, quibus consilia hominum, actiones moresque aut probentur, aut improbentur, et quod tempore quoque officium a quoque postulaverit, ostendatur, quæ proprie *præcepta* sunt: alterum, quod constat pronuntiationis de rebus humanis earumque et hominum ipsorum interiori indole, quæ *judicia* vocaveris: tertium, quæ doceant, quid in rebus humanis maxime accidere soleat, in primis, qui motus, cupiditates, et quomodo in rebus agendis patiendisque hominibus eveniant, hæc vera animi humani

*) Choros Tragicorum huc non retulerim. Nam si apud Sophoclem et imprimis Euripidem densiores, in lyricis dramatum partibus, reperiuntur: videmus semina earundem per ipsam dramatis cujusque actionem ita largiter dispersa, ut sponte, atque adeo necessarie nascantur. In omnibus vero Æschyli, *λυρικωτατου* illius, Tragicis gnomæ sunt omnino rarissimæ.

specula *observatorum* nomine insignio,*). — Fundamento itaque per descriptionem jacto quodam, licet illa genera in Pindaro obvia facile possint discerni; nunc tamen alia commodius videtur ratione gnomas Pindaricas examinare. Postquam enim ad hasce carminum Pindaricorum particulas animum advertere incepissem, juvabat non tam ipsas per se sententias explorare, earumque vel ad præcipiendum, vel judicandum, vel observandum vim atque utilitatem attendere, quam potius, pro modulo virium, investigare, tum, *quomodo, quemnam in usum et quibusnam* indutus *sensibus rationibusque* adhiberet illas poeta, tum, *quid carminis cujusque compositioni et pulchritudini aut obesse aut prodesse ipsæ viderentur.*

Sapissime autem poeta gnomis ea involvere solet, quæ vel minus aperte, vel tecte etiam dicenda sibi sumserit. Ac regnare videtur in carminibus Nostri illa gnomarum adhibendarum ratio. Acrius enim si omnia a Pindaro universe effata intueri velimus: ubique fere deprehendemus ea ad certum quendam hominem aut deum, eorumque fata, res gestas, et simile quid pertinentia. Hoc non urgemus. Illud modo ostendere liceat, quomodo consilio atque ita, ut attentio nostra vehementius moveatur, multa, si non prorsus oc-

*) De veterum poetarum sapientia gnomica p. 9.

cultet, induat tamen gnomarum involucris. — Inter plurima ejusmodi exempla pauciora tantum, et quæ in oculos maxime incurrant, adferamus. Ol. Carm. II. v. 154-59 tali modo in adversarios æmulosque laudis poeticæ invehitur. Pyth. Carm. II. v. 151 ad fin. bona consilia et monita Hieronis causa subjungit, neque iterum suos ipsius inimicos taxare negligit. Pyth. Carm. III. v. 145 eadem ratione consolatur Hieronem morbo oppressum, dum vacillantem esse et caducam demonstrat felicitatem, conditionemque hominum universam. Eodem in carmine v. 191 ad fin. clam ad munificentiam erga poetas regem hortatur. Pyth. Carm. IV. v. 468-89 minus occulte per gnomas monet Arcesilaum Cyrenes regem de rebus, quæ in principem cadere possint. Pyth. Carm. X. v. 93-98 gnoma jubet Hippocleam contentum esse victoria præsentis, quoniam incerta sit futura. Pyth. Carm. XI. v. 76-90 sortem optimatum minime esse invidendam docet (quia, ut Gedikius conjicit, victor Thrasydæus genere erat ignobiliori). Nem. Carm. III. v. 138-44 tecte denuo poeticos inimicos pungit. Nem. Carm. VII. v. 16-28 videre licet, quomodo simplicia ista: (si pedestri exprimas oratione) "celebrari o Sogenes! optime meruisti, carmine itaque immortalitati te tradam,, communi sententia, tanquam veste exornet. Quovis denique in carmine facillimum

est sententias indagare, quas simili poeta modo in usum suum convertat. Sufficiant vero hæc.

Aliud deinde poetæ non minus usitatum gnomarum genus contemplemur. Illud vero est, *per quod transitus plerumque fit ab alia ad aliam carminis partem*, quo frequenter episodi præcedenti junguntur orationi, iterumque sequenti innectuntur, quo digressiones breviores cum ceteris rebus copulantur, quo uno denique omnes interdum odæ partes inter se ita cohærent, ut, gnomis sublatis, nexus et dispositio totius aut dissolvatur omnino, aut obscurior saltem evadat. Ejusmodi exemplum odæ, in qua gnomæ sint veluti cardines plerorumque sensuum, rerum et digressionum, *septiman Nemeorum* sumamus. Invocata Elythia, Juventæ sorore, cujus auspiciis Sogenes victoriam in certamine reportavit, Æacidarum celebri e civitate oriundus; gnomam statim infert: (v. 20) "resplendere in hymnis, quasi in speculo, præclare facta," (scil. victoris Sogenis) et "non nisi carmine memoriam nostri post mortem fore superstitem,". Illustratur hoc Odysseis exemplo, ab Homero celebrati. "Figmentis Homericis inest grave quid sollertiaque occulte seducens fabulis,". "Ad verum enim (rursus gnoma) perspicendum vulgus cæcutit. (ad v. 43). Ansam id præbet insipientiæ Ajacis commemorandæ, qui ob arma Achillis negata mor-

tem sibi ipse conscivit. Incidit hinc in gnomam superiori v. 27 simillimam: "Supervenit Orci fluctus non opinanti pariter ac exspectanti. Gloria vero contingit mortuis bellatoribus iis, quorum famam Musa dulcem foveat,,. Viam sibi ita munit ad episodum de Neoptolemo (v. 48-76) ex Æacidis cujus exemplo lucem adspergat sententiæ. Revocat se jam a digressionem per gnomam: "Modus omni in re optimus,, aliam annectens: "Sortiti diversa sumus singuli pro indole diversa, firmam vero felicitatem, fieri non potest, ut aliquis mortalium nanciscatur,, qva sententia mox proferendis respondente, venit ad Thearionem (felix hic enim est) patrem victoris, atqve ad ipsum victorem, quem, licet a civibus obtrectatum, absqve ulla invidia, nec ultra modum se laude ornare jurat. "Musa coronam Sogeni auream neclit,,. Adjicit statim, se propter Nemeam in Jovis mentionem prolapsam debere et ipsum ejusqve filios Æacum et Herculem celebrare. Protinus itaqve sententia: "Si utilitatem capit ex homine homo, quid dicamus vicinum amicum esse vicino,,? qvæ spectat ad ædes Sogenis inter duo Herculis fana sitas, vota præparat sequentia pro victore ad Herculem, Jovem, Junonem, Minervam, et sensu religioso commotus iram Herois Neoptolemi, quasi impia de eo (supra v. 61) narrasset, ultimis quinque versibus depre-

catur. — Etsi minime contenderim, necessarias ita esse in hoc carmine gnomas, ut poeta non aliter potuisset partes odæ diversas conglutinare: egere tamen se illis Pindarum exissimasse, vel de industria saltem, quas huic esse usui posse putaret, adhibuisse apertum est*).

Tertium esse subjungendum videtur gnomarum *illud genus, quo carmina vel orditur, vel claudit* quodque ad singulas episodis modo incipiendas, modo finiendas, sequæ ipsum de iis excusandum sæpius interponit, (ut Nem. Carm VII. v. 76-78, quæ digressionem solum inhibet, cum insequens v. 79-85 transitum deinde parat, atque a præcedenti sententia prorsus diversa est). Pauciora hic exempla afferenda habemus; unum tamen (Nem. Carm. IV. v. 1-13) mea quidem opinione, luculentissimum. Optimam enim dicens lætitiæ esse finitorum laborum recreationem, quam Odæ, Musarum filiæ, reddant blandiorem, meritisque victoris e laudibus profectum carmen factis vivere diuturnius:

*) Similes, in quibus per gnomas fiunt transgressiones, loci sunt: (ne omnia recenseamus) Ol. Carm. I, v. 43-57, Carm. II, v. 93-106. Carm. IV, v. 29-30. Pyth. Carm. II. v. 90-103, Carm. V, v. 15-17 et v. 71, Carm. VI, v. 23-27, Carm. IX, v. 132-35. Nem. Carm. V, v. 73-75, Carm. VI, v. 94-97 etc. etc.

το μοι, addit, *ἔμεν κρονίδα*

τε Δι και Νεμεα

τιμασαρχου τε παλα

ῥυμου προκωμιου, εἰη

Quod mihi consecrare Saturnioque Jovi et Nemeæ,
Tinasarchique luctæ hymni prooemium co-
tingat.

Videmus autorem ipsum illas sententias carmini præfixas nominare *προκωμιου* (prolusionem, exordium). Sin itaque ei conferamus initium Nem. Carm. VI. audacissimum, nec non aliorum hymnorum *gnomica* prooemia, ex. c. Ol. Carm. II, Pyth. Carm. V, Isthm. Carm. III et fortasse Carm. II. negare haud facile poterimus, Pindarum hunc etiam in usum communes suas convertisse sententias. Perorationes quoque, ut ita dicam, odarum *gnomis* indutas ne animadvertere negligamus. Præbent se, opinor, illæ maxime conspicuas sub finem Pyth. Carm. I, II, III, et IV*) licet iisdem sententiis in primo etiam *gnomarum* genere locum assignaverimus.

Allato jam, *quomodo* *gnomis* suis Noster utatur, ad alteram delabimur commentationis particulam, qua ostendere tentemus, *cur et quonam*

*) Cfr. si placet, Ol. Od. III v. 79' seqv. Od. IV v. 39, Od. V v. 53, Od. VII v. 173, Od. XI v. 19. Pyth. Od. VII v. 20, Od. VIII v. 126, Od. XII v. 49. Nem. Od. XI v. 48. Isthm. Od. I v. 96, Od. III v. 29.

successu odis tam frequenter talia inserat 'αποφθι-
 γρατα. — Primum fortasse causam fontemque gno-
 marum Pindaricarum largissimum esse exstima-
 verim *animum piis erga deos sensibus penitissime*
imbutum. — Qværi nihilominus potest: cur in
 hymnis Homericis, qvorum auctori pietatem ean-
 dem vix abjudicemus: cur in Orpheo: cur in Cal-
 limacho, ingenii Homericis saltem affectatore, pau-
 cissima gnomarum vestigia reperiantur? — Vi-
 dentur qvidem Callimachus, auctorqve hymno-
 rum Homericorum, cum deum deamve aliquam
 celebraturi in eo sint qvam maxime occupati, ut
 vel fata, natalia, resqve dei præclare gestas sum-
 ma exponant diligentia, vel imaginem, attri-
 buta, ceteraqve vividissime delineent: formam
 numini suo plane humanam induere, neqve mul-
 tum illud diversum sibi cogitare ab homine per-
 fectioni. Phantasiam igitur repræsentatio rerum
 externarum, formæ, attributorum et similium
 qvæ tanquam in oculos incurrerent, longe vehe-
 mentius, qvam ipsum animi sensum interiorem
 et vim illam, qvam rationem dicimus, afficiebat,
 unde γραφικοί ac διηγηματικοί potius, qvam vere
 λυρικοί hymni ipsorum evaderent necesse erat.
 Orpheum qvidem paullo alia a parte spectemus,
 cujus carmina *) "non proprie sunt ὕμνοι sed τελευταί;

*) Affirmante Scaligero, vid. edit. Orphei a G. Her-
 mann curat. p. 599.

nam in hymnis natalia, gesta, et ejusmodi narratus, hic vero tantum invocationes deorum, quibus utebantur in mysteriis, qui sacris cujuspiam dei initiarentur, quæ omnia fiunt nominibus mysticis. — *Sola* denique numina intuentur et Orpheus et autor carminum Homericorum et Callimachus, mysticis ille abreptus imaginibus affectibusque, in descriptionibus hi ac narrationibus unice versantes. Brevitate etiam restrictus est Orpheus. Quæ quidem omnia cogitationes sententiasque admittere raro solent. Medium vero quoddam tenere inter utramque rationem Pindarus videtur. Carmina Pindarica nec ὕμνοι sunt nec τελεται: argumenta eorum proprie non dii, sed homines. Quando igitur dii inducuntur agentes aut loquentes, *hominum* sunt illi vel patroni vel plerumque etiam majores parentesque et inter homines semper versantur. Quando preces et invocationes ad ipsos fiunt, hominum iterum salus in causa maxime est. Uno denique verbo ut rem exprimamus: per se ipsi raro, hominum vero ut plurimum habita ratione spectantur. Nonne autem ex ipsa illa mortalium immortaliumque mutua quasi consuetudine proficiscantur mutui et sensus et officia? Atque ubi *afficia* injuncta sunt, sponte venit uberrima de iisdem *cogitandi* materia. Magis enim minusve religiosæ

pleræque inveniuntur. Quid naturale magis lectuque jucundius illo: (Ol. Od. I v. 82)

Ἐμοὶ δ' ἄπορα, γαστριμαργῶν

μακάρων τιν' εἰπεῖν.

Ἀθίξασμαι. ἀκερδέα λελόγηεν

Ἰαμῖνα καταγορεύει

A me vero impetrare non possum, ut helluonem Deorum aliquem dicam. Desisto. Calamitas consequi solet crebro maledicos).

Oritur cogitatio ex sensu reverentiæ diis debitæ æque ac versus præcedentes 44-56, quibus illa præparatur. — Potestatem deorum, quam nemo valeat evitare, pulcherrime describunt versus 89-96 Carminis I Iidi Pyth.

Θεὸς ἅπαν ἐπὶ ἐλπίδεσσι

τεκμαρ ἄνυεται

θεός, ὁ καὶ πτεροεντα

ἄετον κίχεν, καὶ θαλασσῶν

οὐ παραμειβεται

δελφίνα καὶ ὑψιφρονῶν τιν' ἔκαμψε

βροτῶν, ἕτεροισι δὲ

κῦδος ἀγῆραον παρεδωκ'.

Deus omnem ex voto exitum perficit, deus qui etiam pernitem aqvilam adsequitur, et marinum antevertit delphinem, et superhorum alios prosternit mortalium, aliis vero decus non senescens præbet.

Frequentes sunt etiam illæ sententiæ, quæ gratum pro beneficiis deorum animum exhibent. Omnes enim debemus

παντι θεου ἄλιτον ὑπερτι θεμεν. (Pyth. Od. 5 v. 33)

omnia ad deum auctorem referre

quæ ad victores iterata est admonitio;

ἐκ θεων γαρ μαχαναι πα-

σαι βροταις ἀρεταις,

και σοφοι και χερσι βιω-

ται περιγλωσσοι τ' ἐφυν. (Pyth. Od. I v. 79)

a diis enim conatus omnes humanarum virtutum,
et sapientes et manibus; fortes; facundique nas-
cuntur.

Divinam vero poetæ mentem ante omnia illud
testatur:

Ἐν δ' ὀλιγω

βροτων το τερπνον ἀυξεται οὕτω

δε και πιτυει χαμαι, ἀποτροπω

γνωμα σεσεισμενον.

Επαμεροι. τι δε τις; τι δε οὐ τις;

Σμιας ὄναρ, ἀνδρωποι. ἀλλ' ὅταν ἀιγλα

διοσδοτος ἐλθῃ,

λαμπρον φεγγος ἐπεσιν ἀνδρων

και μελιχος αἰων. Pyth. Od. VIII v. 131 seq.

Brevi vero mortalium felicitas crescit; sic vero eti-
am procidit humi, infesto decreto (fato) quas-
sata. — Diei unius (nos sumus). Quidnam est
quis? Quid non est quis? Umbræ somnium —
homines. Cum tamen splendor a Jove datus
venerit, fulgens adest lumen hominum et sva-
vis vita.

Num gravius, splendidius, altius quid lyræ e fidi-
bus unquam auditum est? Latissime omnino pa-
tet, vimque suam in carminibus Nostri ubique

sensus hic religiosus exserit. Quo etiam veluti patre provenisse cernimus sententias illas, in quibus *monita* et *præcepta virtutum* continentur, quæ honestatem laudant mentemque bene compositam, vitia autem omnemque pravitatem vehementissime insectantur. Quem quidem honesti sensum alteram gnomarum causam sumamus.

ὁ μέγας δὲ κινδύ-
 νος ἀναλκίῳ οὐ φω-
 τα λαμβάνει. θανεῖν δὲ δίσιν ἀνάγκη,
 τί κέ τις ἀνωυμον γῆρας ἰν σκοτῶ
 καθήμενος ἔψοι ματῶν, ἅπαντων
 καλῶν ἀμμορός; Ol. Od. I. v. 129. *)

Magnum quidem periculum imbellem virum non capit. Mori autem quibus fatale est, quid, quæso, aliquis ignobile senium, in tenebris sedens, concoquat frustra, omnium laudum expers?

Stimulus utique omnium virtutum acerrimus, et doctrinæ morum Pindaricæ summa quasi formula. Huc quoque præcepta sagacitatis, prudentiæ, solertiæ, calliditatis, in odis Nostri occurrentia, levius licet cum monitis officiorum conjuncta referamus. — Dignoscatur ille denique gnomarum fons, ex quo ortum trahant sententiæ, quæ, qualis sit animi vitæque humanæ conditio, quibus infortuniis obnoxia, aut voluptatibus exhilarata, contemplari gaudeant. Quoniam vero in carmi-

*) cfr. Ol. Od. VI, v. 14, Nem. od. I, v. 13 et od. VII, v. 87.

ne fere unoquoque obvias sese dant, atque opus est modo Pindarum evolvere, ut ejusmodi unam alteramve offendamus: prolixis refugientes recensionibus tædium movere,*) ad isti mox transimus quæstioni, quantum in nobis erit satisfaciendum: *quo quidem jure usus gnomarum apud Pindarum frequentissimus sit vel inter pulchritudines poetæ vel nanos referendus?*

Quid, si severior quis tales in carmine lyrico sententias prorsus improbare vellet? Si contenderet: altiora lyricæ poeseos genera ad sensus exprimendos et phantasiæ imaginibus induendos unice destinata, non solum languidiora reddi, minusque audacia, si loci communes, a sedatori frigidiorique animo profecti eis obtrudantur, verum etiam ab illo naturali *εὐδοκίαισμος*, qui unam ante omnia rem, unamve personam ardentissime amplectatur, deflecti quodammodo atque inhiberi: si id Pindaro quoque objiceret, num ei esset omnino repugnandum?

Dubitabimus fane, in virtutibus Nostri reponere complures gnomas, quæ contra reprehensionem istam sese difficiliter defendant. Exemplum sit Pyth. carm. XI v. 40-45, ubi, cum ad

*) Vide tamen inter alia Ol. Od. II, v. 30-38 et v. 55, nec non v. 154-59 — Ol. od. IX, v. 152-58. Pyth. od. VIII, v. 126, Nem. od. IV, v. 1-13, od. VI, v. 1-13, od. III, v. 69-75.

Agamemnonis cædem digressus sit et interrogationes fecerit, utrum uxor illius ob Iphigeniam mactatam irata, an alio turpi irrelita amore facinus patruerit, sententiam protinus annectit maxime vulgarem, quæ nec sensui ex imaginatione rei atrocissimæ oriundo respondeat, neque alio modo poetæ inservire (v. c. in transitu parando) posse videatur:

το δε νεαις ἀλοχοις
 ἐχθισον ἀμπλακίον, καλυ-
 ψαι τ' ἀμυχανον
 ἀλλοτριαισι γλωσσαις.
 κακολογοι δε πολίται.
 ἴχει τε γαρ διβος ὕμειονα φθονον
 ὁ δε χαμηλα πνεων, ἀφαντον βρεμει,

quod sane juvenibus uxoribus odiosissimum est flagitium, fierique non potest ut occultetur alienis lingvis. Maledici enim sunt cives, sustinetque opulentia non minorem invidiam; contra humiliter vivens in abscondito fremit.

Similis est locus Nem. Carm. I, v. 82-84. Summa nempe orationis vi Herculis infantis describens cum serpentibus luctationem, mediam veluti in scenam παραμνησιν ingerit, quæ, quid efficiat, ægre poterit intelligi:

ἐν χειρι δ' Ἀμφιτρυων
 κολεου γυμνον τινασσων φασγανον
 ἰκετ' ὄξειαις ἀνιαισί τυπεις.
 το γαρδίκειον πιεζει
 πανδ' ὄρωσ. ευδης δ' ἀπημων κραδια

κάδος ἄμφ' ἄλλοτριον.
 ἔξω δὲ Σαμβει δυσφορῶ
 τερπνῶ τε μιχθεῖς etc.

Manu quoque Amphitruo vagina nudum vibrans ensem venit, acutis doloribus percussus. Nam domesticum percellit omnes pariter, statim vero doloris expers cor in luctu alieno. Stetit vero in stuporem gravem jucundumque coniectus. etc.

Tribus hic gnomiis exclusis versibus, ecquis aliquid desiderabit? — Occasionem quoque, qua, (Pyth. carm. 9 v. 135-136) ad episodum de Jolao transgreditur, ex uno verbo plane extorquet (tametsi excuset se infr. v. 151). In omni re, dicit, videndum est, quid consentaneum sit loco et tempori, quid tempus, (ὁ καιρός) postulet. Quantum referat hoc arripere, docet exemplum Jolai, qui etc.

Nulla tamen ad nāvulos Nostri detegendos cupiditate incitamur. Exemplis horum allatis contenti, si quid contra vel ad defendendum vel excusandum poetam simus investigaturi, magis jam sollicite inquiramus. — Venustatem poeticam non phantasia sola, sensibus sociata, creare valet. Vindicat sibi idem ex parte altior indoles illa quam cogitandi vim sive rationem vocamus. Adeo ut phantasia nostra, nisi gravioribus, ut futura quadam cogitationibus nitatur, id est, veram subinde respiciat naturam, ægri somniis simillima facile evanescat. Communi hoc ob-

vium est intelligentiæ et nulla eget disputatione. Unde didactica alioqui poesis esset profecta? Phantasiam tamen persuasi matrem esse omnis poeseos, ne didacticam quidem et gnomicam debere ab illa degenerare concedimus. — Jam si Pindari nostri sententias, quoties illarum veluti alis phantasiæ nixæ in altum tendant, religioso excitatæ aut morali *ἔνθουσιασμῳ*, consideremus; tantum aberit, ut reprehendendus, quin summa potius admiratione laudeque meritissimus nobis videatur. Qvis gravitatem quandam negabit, veritatemque iis carminibus conciliari, quæ non imaginibus solum et sensibus, sed animo quoque severius omnia contemplanti debent suam pulchritudinem? — *Gravitatem* igitur imprimis per gnomas, putaverim, odis suis Pindarum addere voluisse. Quanta dignitas accedat victoriis ipsisque victoribus necesse est illis sentiis, quibus juvenes usque commonefacit: deum esse, qui eos palma donet, deum fuisse in certamine auxiliatorem, deo soli gratiam esse referendam! Gravitatis ejusdam causa gnomis, ex. gr. in transgrediendo tam frequenter indulget. Attentio quidem auditorum major effici videtur cum inseritur commune quid, sed quorsum dicatur, nondum intelligunt. Eadem prooemiorum esseratio videtur. Frigido quis animo legere potest exordium carminis Nem. quarti vel sublime illud sexti

Nem. initium? Hoc vere est, "vestibulo aureas columnas, magnificis velut in ædibus subjicere (v. Ol. od. 6, v. I). Perorat nonnunquam odas haud inferiori dicendi genere (v. sub fin. Isth. od. 7). Conclusionem vero Pyth. od 8ve (supr. exscriptam) ubi sententiæ quam maxime assurgunt, non possumus non in altissimis, quæ lyricam poesin unquam ornaverint, præstantissimisque reponere. Quid si passim illa quoque laetet gnomarum proferendarum causa, ut dictio illis quasi inumbrata, audacia quadam et brevitate emineat? Exemplum afferre ausim Nem. I v. 34-41. Chromium victorem, dicere vult, obtrectatores suos habet, consilia tamen eorum omnia irrita valet reddere. In gnomam id valde tropicam convertit: "ita usu evenit, ut viri boni calumniatoribus quasi aquam ferant adversus fumum." — Audacter hoc dictum esse liquet. Ipsa autem tropico-gnomica exprimendi ratio habet nescio quid nervi eximii. Fortasse etiam varietate, dum gnomas interspersit, placere voluit. Victores palam laudare non semper decebat. Sententiis igitur præconium involvit. Ipsa denique necessitate nonnunquam ad gnomas cogitur defugere. Æmulos suos atque obtrectatores notare gestit. Licetne aliter, quam locis communibus? Hiero est de variis civitati et ipsi commodis

incommodisqve monendus. Nil vero hic magis congruum videtur quam sententiæ. Regi enim omnia, magistri ritu, aperte dicere vetat verecundia. Eratqve in his, quod involucro vere indigere ex commentariis videamus.

Gnomas nihilominus Pindaricas, aliquis objiciet, et nimis esse in quibusdam carminibus prolixas, et fluminis instar in omnia effusas, omnino autem vix necessarias, quandoquidem alii sint modi, quibus communes locos pronuntiare liceat. Nihil igitur superesse videtur, quam ut seculi ingenium, conditionemqve temporis istius, quo floruit poeta noster, respiciamus. Seculo Pindarico non ita erat in systema quoddam philosophia redacta, ut serius, a Platone atque Aristotele, vulgus vero hominum adhuc paullo incultius, qui de turpi nondum et honesto, de morum disciplina, de rebus bonis malisque severius cogitare assueverant. Culturæ hic sane gradus est, in quo, altiori licet, pariter ac in humiliori, metris inclusa proverbialia, ænigmata, gnomas et breviora ejusmodi ἀποφθεγματὰ homines præcipue amare solent. Memoriam enim infigi possunt facillime, atqve ab illis, non mirum est si quam avidissime arripiuntur, quibus raro vel nunquam philosophos audire, aut scripta inspiciere contingat. Vixere ante Pindarum Hesiodus, Callinus, Tyrtaeus, Solon, Mimnermus,

Theognis, Phocylides, Simonides, quorum alios gnomico in genere totos fuisse, alios carminibus saltem abunde immiscuisse illud novimus. Seculis autem antiquioribus cum in poesi lateret omnis et rerum divinarum formula, et philosophia et morum doctrina: haud absimile fit, etiam ducentos et quinquaginta post annos, quibus a Phercyde primo inter Græcos prosaico autore Pindarus distabat, poesin aliquantum adhuc servasse philosophici istius sive gnomici tenoris. Nec prorsus absonum erit, si credat quis, Pindarum data opera, et ratione hominum suorum habita epiniæiis suis didacticas intexuisse sententias. Festa, in quibus decantabantur illa, erant religiosissima: auditorium tota Græcia. Quid, si talem poeta occasionem arripuit, qua præcepta in vitam utilissima, vulgo inprimis rudiori inculcaret? Enimvero jucundum est, in fervidissimo lyricorum Græcorum audacissimoque tam altum pietatis, honestatis, boni cujusque sensum malique aversionem deprehendere.

F o r s ø g

til en Oversættelse

af

Juvenals syvende Satire *).

*) Som Prove af en Oversættelse af alle Juvenals Satirer.

I n d h o l d.

Widenskabsmændenes usle Raar: — Digterens — Historiefeirerens — Sagforerens — Rhetorens og Grammatikerens.

- Cæsar alleene er nu hver Videnskabs Haab og Fortrosthing, han allene i Trængselens Tid sorgfulde Camener skjænker et huldt Blik, nu, da berømte og store Poeter søge, i Rom til Forpagtning en Døn at faae, og et lidet
5. Bad i Gabii: Andre det ikke for lumpent, for skjændigt holdt, Dpraaber at blive, da Elio forlod Aganippes Dale, og sulten er ind til Forgemakkerne flyttet. Thi, hvis ikke en Hviid i Pieriske Skjgger Du finder, glædere være du maae ved Machæras Titel og Næring,
10. hellere staae du med Fuldmagt da, i en Kreds paa Auctionen, sælgende Dunke til Vin, Treesødder og Skabe og Rister, samt Ucyone af Bacchus og Faustusses Theben og Tereus. Bedre er dette, end fræk for Netten at sige: "Jeg saae,, hvad ikke du saae; skjøndt sligt Asiatiske Riddere, saadant
15. Kappadociske, sligt de Bithyniske Riddere gjore som barbenede over til Rom os Galatien sender. Nød ei længere dog til Konsten fornedrende Arbeid Nogensomhelst skal tvinge, der kan til melodiske Toner knytte et klangfuldt Digt, og har smagt af Musernes Laubær.

20. Yngsinger! fatter da Mod! Ansporende kaster paa Eder
Drotten sit Blik, og søger kun huld for sin Naade en
Gjenstand.

Men, ifald du, i Haab, hos andre Patroner at finde
Hjælp i din Mod, fuldskriver din safranfarvede Rulles
Pergament: saa lad i en Hast kun Brænde dig hente,

25. Skjænk Thelesinus! dit Værk kun da til Venusses Mage,
eller forvar det, og lad det af Møl opgnaves i Skrinet.
Niv i Stykker din Pen! stryg natlig bestungene Slage
ud, du Arme! hvis Sang sig til Himmelen hæver fra snevre
Kammer, for Vedbende, af, og for magere Billed at vinde.
30. Svundet er da hvert Haab! Alt har den bemidlede Gnier
lært, med Beundring og Ros paa din Kunst at kaste det
samme

Blik, som paa Junos Fugl Smaadrenge — men Ka-
rene sage

rinde, da dygtig du var til Eøen, og Hielmen, og Spaden.
Kjedsomhed da opfylder din Sjæl, da gamle og nøgne

35. Sanger forsilde sig selv og sin Derpstjore hader!

Hør nu hvor snild din Patron kan snoe sig fra Hjælp
dig at yde!

han, for hvem du Apollos og Musernes Tempel forlader!
Selv han er Digter, og viger alleene Homer, i Betragtning
af de tusinde Aar; og om sodt hentyllt af Uren,

40. Noget du ønsker at læse: en Sal Maculonus dig laaner,
til din Tjeneste staaer, paa hans Bud hint gamle, og længe
laafede Huus, hvis Dør er liig de belairede Porte.
Han Frigivne forstaaer paa Sædernes bagerste Plads
hen at sætte, og stemme til Skraal Klienternes Skare.

45. Gnaen af Herrerne lette dig skal Udgiften til Sæder,
Trappebænke, som høit nedhænge fra leiede Bjælke,

Stole, tilligemed Løsestillaads, der maae slæbes tilbage.
 Dog er Dette vor Tid! D! Furer vi skjære i løse
 Sand, og en gold Strandbredde det er, vi tumle med
 Ploven!

50. Vil du rive dig løs: strax leed Uergjerrigheds Bane
 holder med Strikke dig fast. Uvægelig sængsler den stemme
 Skrive-sot saa Mange og ældes i sygnende Hjerte.

Men — den Digter, som ei for Hober sin ædlere Være
 aabner, som ikke paa nogen forslidt Rok spinder, som ikke

55. Gaveviser med eet og det samme Stempel vil præge:
 han, jeg ei er i Stand til at male, som blot jeg mig tænker,
 danner med sorgfri Sjæl sig kun; al Bitterhed fremmed
 være for ham! Han tye til Lundene, skabt til at drikke
 af Noniens Kisler; thi Kvad i Pieriske Grotte

60. at istemme, og Thyrsen at gribe, den fastende Armod
 ikke formaaer, som i Trang er fer Penge, hvis Legeme
 Nat, og

Dag vansmagter: — Horats er mægt, naar han 'Evoe,!
 raaber.

Bort vil Begjæringen flye, naar vor Sjæl ei blot sig med
 Kunstens

Værk anspænder, ei Cirrhos og Nysas Beherskere gyde

65. Tid i vor Barm, der Plads for tvende Bekymringer mangler.
 Kun den hoiere Aand, som Sorg for et Teppe til Sengen
 ei lamslaar, kan Gudernes Vogne, og Heste, og Aasyn
 ffue, og see, for Alekto Nutuleren rasende bæve.

Harde Virgilius ei en Tjener, en taalelig Bopæl

70. havt: da sikkerlig var hver Slange af Haarene falden,
 stumt det rødsomt rullende Horn da blevet. Vi fordre,
 at for den gamle Cothurn maae ikke tilbage en Lappa
 staae, naar Utrous satte i Pant hans Kappe og Trækar?
 Stakkelen Numitor har slet intet, til Vennen at sende; —

75. til Quintilla han har Foræring: Pengene ogsaa
 ere ved Haanden, til Kjød fuldt op at give en tamgjort
 Love at fluge, et Bæst, kan jeg troe, der med mindre Be-
 kostning

fores; der meer gaaer til, en Poets Indvolde at fylde! —
 Lad tilfreds med sin Ros en Lucanus i Marmorpalladset

80. ligge i Nag; men hvad kan Serranus og arme Saleius
 gjøre med nok saa stor en Ure, naar blot det er Ure? —
 Hen til den listige Gang man løber, til Digtet, den elskte
 Thebaide, naar Statius glad gjør Byen, og lovet
 har den en Dag. Saa stærkt, saa født han Sjelenes
 tryller,

85. saa hans Kvad opfylder med Lyst den luttende Mængde.
 Men — endskjøndt af hans Vers nu Bænkene briste; han
 hungre

maatte, om ei urørte Ugave han solgte til Paris.

Krigeriske Hæders-Betjeninger rund han skænker til Mange,
 Halvaars-Ringene han kan sætte paa Digternes Fingre!

90. Gjøgleren giver, hvad aldrig en Stormand gav. Cameriner,
 Bareas ændse du vil? vil ændse en Udeligs Forsal?
 Til Præfect Pelopea dig gjør, til Tribun Philomela.
 Gi misunde du dog den Skjald, Tragoedier føde.

Hvo vil være dig nu en Mæcen, Proculeius, en anden

95. Fabius? være dig nu, hvad Lentulus, Cotta dig vare?
 Da til Geniet dog svarte dets Løn, da Mange det haabed,
 bleeg sig at skrive, og Vin ei heele December at smage.

Yder vel rigere Frugt, Historieskrivere! eders
 Arbeid? Dette endnu meer Gib, meer Dlie kræver.

100. Pungen til Tab, al Maal og Maade forglemmende, vover
 Tallet af Sider for Alle, og snart til de tusinde stiger.
 Saa Gjenstandenes Hob, og Kunstens Love jo byde.

- Hvilken er d og den Frugt, I heste af ploiede Ager?
 Saaer en Historiker Det, den saaer, som Kroniker læser?
 105. Ja! det er søvnige Folk, de elste kun Skygge og Loibænk. —

Godt, saa siger os da, hvad en Tingstud har, for
 at tjene

- Borgerne, har, for at slæbe sig træet paa en Bunke Papirer?
 Høit nok skraale han kan, og især i Kreditors Paahør,
 eller, om En endnu meel'hibsig i Siden ham støder,
 110. og med en tyk Bog kommer, for Navnet af Skyldner
 at nægte.

Da udblæse umaadelig Lagn de pustende Vælger:
 Barmen bedækkes med Spyt. Vil Hosten du neiere kjende:
 hundrede Lovfordreieres Guds da læg paa den ene
 Vægtstkaal her; — paa den anden hvad een rød Skappe
 besidder! —

115. Høvdingeretten er sat. Du reiser dig, blegnende Ujar;
 nægtede Frihed at holde i Hævd, — for et Kvæg af en
 Dommer.

Skrig dig, Elendige! da kun Lungen i Stykker, for udslæbt,
 ved din Trappe til Bram den grønnende Palme' at fæste.
 Nu — hvad lønner din Nøst? En vindter Skinke, et
 Fad med

120. smaa Danteier; med mugne, med Mauriske Maanedsbulker,
 eller en Vin med Tiberen sendt: fem Flasker, naar fire
 Sager du forte; men hvis der engang og banker en Guldmunt,
 falder jo efter Akkorden en Deel i Juristernes Lommer.
 Lovtilstedede Løn man Emilius giver; "og bedre

125. Talte dog Vi,! Men i hans Fersal der staaer en Metalvogn
 med et steilende Fjerspand for. Han selv paa den vilde
 Stridshengst truende sidder, og holder med hagebe Spydd
 Fjenden fra Livet og rusler til Kamp sig med sigtende Die.

- Saa paa Knæerne kommer en Pædo: til Staaðer en Matho
 130. bliver: ad saadan Bei en bedrøvelig Ende det tager
 med Tongillus, som kun af Rhinoceros, Hornet sig salver,
 han, som propper saa fuld Badstuen med dyndede Følge,
 trykker med bramrende Stang over Forum de Medisse
 Nakker,
 ret, som kunde han Slaver, og Sølv, og Murrha, og
 Gaarde
 135. kjøbe; thi der med praler hans plyndrende Tyriske Purpur.
 Siigt er dog godt for dem selv. Amethystrblaa Farve vor
 Tingslud
 sælger, ham Purpuret sælger; thi det Slags Folk er det
 Fordeel,
 gjøre de Wind, og forstaae de, en rig Mands Rolle at
 spille.

Men det ødselende Rom ei Maal for sin Yppighed kjender.

140. Stole du tør paa din Kunst? Man nu serhundrede Stilling
 nægtebe Ciceró selv; om en stor Ring ikke der funkled.
 Der paa først seer den, der vil føre Proces: om dig otte,
 ti Dpbartere følge: en Stol bag efter, og foran
 Toga-Folk. Just der for med leiet Sardonyx en Paulus
 145. talte for Ketten, og fik og meer for at tale, end Cossus,
 Mere, end Bassilus. Kunsten i lappede Klæder er stelden.
 Naar maae Bassilus frem vel føre en grædende Moder?
 Bassilus taler vel godt; men hvo udholdt ham at høre?
 Altsaa til Gallien, eller til hiin Sagførernes Amme,
 150. Afrika tye du! om Priis paa din Tunge du agter at sætte.

Rhetor du er? — Af Fern din Barm, o Vectus!
 maae være;

flaaer en talriig Klasse ihjel de grumme Tyranner.

Hvad den siddende læste for nys: det samme den remser

staaende op, og evindeligt eet og det samme der kvædes.

155. Dræbe jo maae sig opkogt Raal den elendige Lærer!

Sagers forskjellige Farve og Slags, og Knuden at finde: —
 hvad for Pile maaskee der fra modsat Hjørne kan komme —
 fordrer Enhver, du lære ham skal; — Lon giver dig Tingen.
 "Lon forlanger du? Kan jeg da Noget,? Paa Læreren
 altsaa

160. glat væk Skylden man skyder, naar Lutet der banker i
 venstre

Bryst paa Arkadiske Dreng, hvis rædsomme Hannibal altid
 gjer hver slette Dag mig i Hovedet ør og fortunlet: —

Hvad det nu ogsaa er, der forhandles; om rykke fra Kanuæ
 frem mod Rom; om, efter saa frygtelig Torden og Skyregn,

165. hellere drage forsigtig i Ly dyndvaade Cohorter. —

Wedd saa høit, som du vil; strax tag det, om Tader en
 udholdt

ham saa ofte at høre, som jeg, Ser andre Sophister,
 eller endogsaa flere med een Mund raabe det samme.

Fat de tage paa sande Proceffer, og Roveren løbe

170. lade, og tie om Gift, om en tafsforglemmende, lumpen

Wagemand, og en Morter, som stokblind Dding foryrnger.

Derfor hellere selv han sig Rudis skjænke, om vort Raad

følge han vil, og betræde en modsat Bane i Livet,

han, som ud tør træde til Kamp fra rhetoriske Skygger.

175. Ellers vil den Klat Penge forsvinde, for hvilken han usle

Korntegn faaer; thi denne er dog den rigeste Lønning.

Spørg, hvad Chrysogonus, spørg, hvad en Pollio vinder
 ved Riges,

Fornemmes Børn, ved tungt Theodors Kunst for dem at
 tngge.

Ja — til et Bad: — sephundred — og meer til bedækkede
 Gange,

180. hvæc man i Regnveir Herren kan fjære. Thi skulde han vente,
indtil Himlen blev klar? Med frisk Dynd Spandet sig stænke?
Nei! her Mølen kan trave saa pænt med glindsende Høve.
See, paa Numidiske Piller en Bordsal stolt paa den anden
Side sig hæver, og koldere Sol ei lader sig undflye.

185. Huset er dyrt; — man forskriver dog En, som Tasselet
sprænglærd

ordner; forskriver dog En, der forstaaer, Cuulmaben at lave.
Der til Penge man har. Men nok til en Quintilianus,
meere end nok maae et Par Sestertia være. Af alting
koster en Søn sin Fader da mindst. Dog Quintilianus

190. eier jo mangen et Gods? Vi forbigaae fiendnere Skjebners
Særsyn! Lykkelig vær: da Aand og Skjønhed du eier;
Lykkelig vær: o! da er du riig, er du viis, og af høi
Byrd;

lykkelig — da kan du sye Halvmaane paa sort Karduanæ-Sko
blive som Taler og Skytte berømt, og din Stemme melodisk,

195. naar endogsaa engang den er hæst; thi en mærkelig Forskiel
de t just gjør: hvad Stjerne dig saae, dengang du det første
Krig udstødte, og end dig Fødselen farvede blodrød.

Wil det Fortuna: hun strax dig gjør fra Rhetor til
Consul —

vil hun det: gjør hun iglen dig strax fra Consul til Rhetor.

200. Siig, hvad hjælp en Ventid? Hvad Tullius? Andet, end
Stjernen —

Andet maaskee, end Skjebnens forbavsende, lønlige Almagt?
Scepteret Skjebnen en Træl kan skjænke; Triumfer den
Fangne.

Nok saa sjeldent er dog hint Lykkens Bærn, som en hvid
Ravn.

Mangen fortrød, at omsonst han bestreg sit golde Katheder: —

205. som den Ende, det tog med Trasymachus, og med Carrinas

klarligen viser. Du ham da og saae fattig, Athenæ!
 Du, du pleier allene en kold Skarntyde at skjænke! —
 Gudet! paa Fædrenes Skygger sig let lad Jorden og vægtløs
 breede, og Safranduft, og evige Vaar dem i Urnen

210. Evæge; thi Læreren satte i Rang de med hædrede Fæder. —
 Alt Achilles en stor Dreng var, da paa fædrene Bjerger,
 frygtende Rifet, han lærte at synge. Og kunde for Latter
 over Musikinformatorens Svands da Nogen sig bare?
 Prøgl nu faaer en Rufus, med Fleere, enhver af sin Ungdom:
 215. Rufus, der Cicero skjældte saa tidt for en lumsk Ulobroger! —

Hvo Encelabus, Hvo den lærde Palæmon betaler,
 hvad Grammatiske Slid og Slæb fortiente? og dette
 være nu nok saa fint: (og aldrig det nærmer sig Rhetors
 Løn) afbider en Stump Hovmester Acenoëtus:

220. Regnskabsføreren nok en Stump til sig piller; — Palæmon!
 flaae dig til Taals! og lad dig kun lidt afknappe; Exempel
 tag af Ham, der skakker med Matter til Vintren, og hvide
 Depper: om ikke du gandske omsonst vil lige fra Midnat
 sidde, naar ingen Smed er oppe, og Ingen, som lærer,
 225. gennem det skjævt opstaaende Jern Uldtotten at drage;
 hvis ei gandske omsonst du vil Dsen af ligesaamange
 Lamper, som Drengene der staaer, indaande: naar heele en
 Flaccus

tilsmurt er, og et sort Lag Klæber ved snausede Maro.
 Sjelden er dog en saadan Betaling, som ei til Tribunens

230. Kjendelse trænger. Men I paalægge de haardeste Lov.
 Læreren hver en Regel for Ordene inde maae have:
 heele Historien bør han, og alle Forfattere kjende,
 kunne paa Fingrene remse dem op, for, naar man til
 — Dampbad,
 eller til Vandbad drager, han strax kan nævne Anchisa's

235. Amme — og hvad Stedmoderen vel til Anchemolus hedde?
 hvor hun var fra? — og naar en Nest vel dode? — hvor-
 mange

Ukære Bin det var, som Siculeren Phrygerne skjenkte? —
 Han — saa byde I — skal, som med Fingeren danne den
 spæde

Sjel, som et Ansigt af Vor man gjør: — I byde ham
 Fader

240. være til heele hans Flok, dem holde fra skændige Leege,
 holde fra hiin indbyrdes Fordærvelse. Let er det ikke,
 at bevogte en sliig Sværms Hænder, og spillende Dine!
 "Pas du,, siger han, "det,,! — Og, gif nu Aaret til
 Ende: —

"Tag, hvad seirende Rudsk man paa Folkets Befaling for-
 under,,!

A n m æ r k n i n g e r .

B. 1. Cæsar, efter de fleste Fortolkeres Meening Hæbrian eller Traian.

B. 2. Camener: Muser. Kalder saa af Camena, en af Italiens ældste Guddomme, sandsynligvis den samme, som Grækernes Athene, Wiisdomsgudinden.

B. 4. Gabii; en lille Flekke i Latium. Giv sig til at være Bådevært og Bager.

B. 6. Dyraber, præco, en Almuesmand som Dyrigheden brugte til at gjøre Et eller Andet offentlig bekendt: især En, som raabte op ved Auctioner. — Clio, en af Muserne istedetfor dem alle. Aganippe og Hippocrene: berømte Kilder (af hvilke Digterne drak Begeistring) paa det Bootiske Helicon, et af Musernes Dpholdssteder. Aganippes Dale altsaa det samme, som Helicons.

B. 8. i Pieriske Skygger: i Lunde og Grotter, som ere Sanggudinderne helligede. Om Muserne kaldtes Pierider efter Landskabet Pieris i Mæcedonien, eller Bjerget Pieros i Thessalien, eller Manden Pieros, er uvist. Pieriderne (Muserne) maac ellers ikke forveksles med de Pierider (Ovid. Metemorph. V. 302.) som indlude sig i Bæddesang med hine, og forvandledes til Skader.

B. 9. Machæra, en Dyraber,

B. 11. Træefodder: alt Slags Løsøre paa tree Been: Borde, Stole, Kar.

B. 12. Bacchus og Faustus: ubentviol et Par af hin Tids elendige Poeter, og Alcyone, Thebæ og Te-reus ligesaa jammerlige Tragoedier af samme Forfattere. Sælges altsaa passeligen mellem det andet Skrimmelstrammel.

B. 13. Jeg saae hvad ic. — sværge falsk.

B. 14. Asiatiske Riddere: Elyngler der vare bragte som Slaver fra Assien, Kappadocien, Bithynien og Galatien (altera Callia, Gallogræcia) til Rom, hvor de ved ethvert Slags Nederdrægtighed, og Uforskammenhed havde opsvinget sig til Ridderværdighed, og agtedes følgerig langt høiere, end Folk af Talenter og Fortjenester. Paa disse Uslinge tager vor Digter oftere fat.

B. 18. Melodiske Toner: i Originalen: canoris modis. Medus er egentlig det grædske *σομος*, Tonsart. Ved canor. m. udtrøffes da Musikens, og ved eloquium vocale (klængfuldt Digt) Bersenes prosodiske Fuldkommenhed, eller overhovedet Digtets Skjønhed. Meningen blev da: synge et skjönt Digt til en skjon, Melodie, Musik. Ruperti forklarer eloqv. voc. ved verba senora, og canor. modo ved Taft, Pedes, hvilket synes mig noget tautologisk.

B. 19. At trygge Laurbær eller Laurbærblade troedes at begeistre Digterne.

B. 23. Safranfarvede. De Gamle smurte Pergamentet, de skrev paa, med Geber- eller Citron-Olie for at bevare det mod Møl. Denne Olie gav det en safrangul Farve.

B. 25. Thelesin: for enhver Digter. Maa skee en Ven, til hvem denne Satire er skreven.

B. 25. Venus's Mage: Vulcan.

B. 29. Vedbende og magre Billed. For at vinde den Ære, at dit Brystbillede, bekrandsat med Vedbende, (Digternes Seierskrands) opstilles i private og offentlige Bibliotheker, f. Ex. det, Keiser August havde indviet til Apoll. Magre udtrykker Ubetydeligheden af denne Hæder, der paa den Tid uddeelttes i Flæng, og ikke var forbunden med nogen Understøttelse, men lod dem under Cult og Armod blive gulfne og magre.

B. 30. Uden at understytte Videnskab og Kunst, roser og beundrer han den blot, det er: gaber uden Forstand paa Konsteus Værker, ligesom Drengen paa Paafuglens Hale.

B. 35. Terpsichore, en af Sanggubinderne, istedetfor dem alle; thi de have ikke altid hos Digterne hver sin Kunst eller Videnskab. — Nøgne Sanger: som mangler Livets første Nodvendigheder.

B. 36. seq. Din Patron Maculonus agerer selv Poet og Protector af Kunsten. Han tjener dig derfor med alt — hvad der ikke koster ham noget. Vil du offentlig oplæse et af dine Digte: saa laaner han dig en gammel Læde, og befaler sine Frigivne og Clienter at tilskraale dig Bisald. Men Penge vanker der intet af. Du maae endogsaa selv leie Sæder og Ratheder og Folk til at slæbe alt dette frem og tilbage. Af Ordene: *ipse facit versus* vover jeg her en anden Forklaring, end Ruperti, som interpreterer dem ved: *carmen carmine compensat*.

B. 46. Trappebænke (anabathra) Bænke, der hæve sig den eene over den anden, ligesom en Trappe.

B. 53. Ruperti, der ikke synes at have et noiagtigt Begreb om Forskjellen mellem Horats og Juvenal, anstiller ogsaa her, som paa flere Steder, en eensidig Sammenligning, ved at henvise til Horat. Sat. 1ste Bog 4de Sat. B. 43. 44., hvilket Sted han foretrækker for dette, uden at betænke, at Hor. maler Digteren, som han bør være; — mens *divinior, os magna sonaturum*; — Juv. derimod, som han ikke bør være: altsaa to forskjellige Skildringer, hver i sit Slags lige skjønne.

B. 59. Nonien: (hvoraf Muserne kaldes Nonider) den Deel af Boeotien, hvor Helicon laaer, see B. 6. — Pieriske Grotte: see B. 8.

B. 60. Thyrsen, Bacchanters og Bacchantinders Waaben, var et Spyd, med en Grantappe stukket paa Spidsen, og omvundet med Vedbende, Vintov, og Baand, der i Midten dannede en Sløise. Da Bacchus var Begeistringens Guddom, saa er: Thyrsen at gribe, her det samme som: opflammes af Digterild.

B. 62. Horats er mæt og raaber Evoe i 2 Bog 19 Dbc.

B. 64. Cirrhæus og Nyssa's Beherskere: Apoll, Digtekunstens og Bacchus Begeistringens Gud. — Cirrhæa en By i Phocis med Havn for Delphi, hvor Apoll's Drakel var. Nyssa et Bjerg eller en By Bacchus helliget. Af dette Navn gaves der ellers særskildte Byer og Bjerge.

B. 65. Tvende Bekymringer: for Anden og Kroppen.

B. 66. seq. Til digterisk Enthusiasme hæver sig aldrig den Sjæl, som nedkues af huuslige Sorger. I saadan Forfatning kunde Virgil aldrig have fremstillet os Furien Mæto, idet hun indjager Rutuler Kongen Turnus Mæto, aldrig malet Slangerne der reise sig paa hendes Hoved, eller ladet os høre det hule Dron af hendes Horn, naar hun blæser til Strid (Æneid. VII. v. 323—571.). I Prosa: havde Virgil været en fattig forknyttet Stymper, kunde han ikke have frembragt et saa guddommeligt Værk, som Æneiden.

B. 71. Lappa. Hvor ubilligt fordrer vi, at Nutidens Digtere, at en Rubrenus Lappa ikke maae staae tilbage for Oldtidens Kothurn, (Tragoedieskrivere) naar han maa sætte sit fattige Bohave og Klæder i Pant for at have noget at leve af medens han skriver sit Sorgespil Æneid.

B. 74. Stormanden, Millionæren Numitor har ikke en Skilling tilovers at hjælpe en Ven, en Digter med! men til en Frille, en Dvintilla, til et Menagerie, til alt sligt kan han, saavel som alle de andre Rige og Mægtige, bortbedsle uhyre Summer.

B. 79. Digterne skulle maafee lade sig nøie med Wren? Ja, en riig Digter, en Lucanus kan nyde sin Kos med Forneelse. Men saadanne poetiske Staaddere, som Serranus og Calpurnius føle, at Wren ikke føder sin Mand. Lucanus, en romersk Digter fra det første Aarhundrede efter Chr., berømt ved sit Helteedigt Pharsalia i 10 Bøger, hvis Gjenskand er Borgerkrigen imellem Cæsar og Pompeius.

B. 82. seq. Heller ikke kan Statius (ogsaa en episk Digter fra det første Aarhundrede, som skrev en Thebaide, om Thebens Erobring ved Theseus, en ufuldendt Achilleis, om Achills Tildragelser før den troianske Krig og Silvæ, eller blandede Digte) leve af den bare Vre. Skjendt Folket, naar han vil forelæse sine Digterværker, stimler i saadan Mængde sammen at Bænkene knage under Vyrden af Tilhørere: maae han dog, for ikke at sætte ihjel, sælge sin Tragoedie, den urørte, ikke for opførte, eller ikke for dramatisk behandlede Agave til Paris. Denne Paris var en Skuespiller som agerede Pantomimer, et Slags Stykker, som forestilledes ved blotte Gebærder. Som Yndling af Keiser Domitian kunde han paa egen Haand lade Skuespil opføre, noget som ellers tilkom Dyrigheden, Prætorer og Ediler — kunde sætte Halvaarsringe paa Digternes Fingre, det er: gjøre dem til tribuni militares (Oberst, den høiſtcommanderende i en Legion næst Legatus) hvilke, ligesom Ridderne, bære en Guldring til Udmærkelsestegn, en Halvaarsring, da denne Værdighed varede kun et halvt Aar. Det fornedrende bestaaer da deri, at Digteren maae henvende sig til en Gøgler, for at faae Brod, og at den samme Gøgler kan befordre til de høieste Vresposter. Skuespillere vare overhovedet ikke i den Agtelse hos Romerne som hos os. Der er intet, Juvenal i sin 8de Satire lægger Nero meere til Last, end at han "fremtraad paa Theatret som Sanger", tilføiende:

"Hvad snarere burde med Sværdet
 Binde, Galba, Virginius hevnet? og hvad har Tyrannen,
 Nero, den grumme, den blodbesudlede værre begaaet?
 Romerhersterens Værk, hans Id, hans Glæde var Dette:
 op paa fremmed Theater at træde, at lade sig høre,
 høre den skjændige Røst! Græsſe Apiums Krands at fortjene!..
 Skulde du altsaa forgjæves gjøre din Dpartning hos en Ba-
 reas, en Camerinus? Nei, skriv en Tragoedie, en Pello-
 poea, en Philomela, og overræk den i Ydmyghed til Paris;

faa bliver du maaskee Præfect (Befalingemand, General) eller du faaer i det mindste et passende Honorarium; skjøndt dette just ikke er noget misundelsesværdigt, da det ofte kan blive knapt nok, naar dit Stykke ei har det Held at behage Publikum: og da der nu ingen andre Mæcener findes, som for-
dum en Proculusius &c.

B. 96. Vin ei smage: studere endogsaa i de Saturnaliske Festsdage, da Enhver ellers overlod sig til Forlystelser Saturnalia, en Fest der holdtes i December til Minde om Italiens gyldne Tider under Saturns Regjering.

B. 104. Den som Kroniker læser: Slaven der holdes af en Herre som Forciæser.

B. 106. Historikeren, indvender den lavt og dumt tæn-
kende Nige, er doven, ligger hjemme og skriver i al Magelighed og gider ikke være om sig, fortjene noget ved offentlige Korrektioner. Til Indvending herimod fremsætter vor Satyricus Sagfører. Han har det travelt nok; og hvad fortjener han alligevel. Munden bruger han tilgavns, og især i Creditors Paahør: naar han skal hjælpe en Creditor til hans Penge; eller naar En endnu meer hid sig &c. det er: føre en Debtors Sag; thi Gjeldsager vare, i en Tid, da den lumpneste Gjertighed, efter alle romerske Satirikerers Vidnesbyrd, ret viste sig som Roden til alt Ondt, naturligviis de, der førtes med størst Hidsigthed. — Dog have hundrede Sagførere tilsammentagne for deres Arbeide ikke faa meget som een eneste rød Kappe, det er: een Kudsk i de Circensiske Beddekjorseler, hvor de Rjørende vare inddeelte i forskjellige Partier, efter Kappernes Farve; den røde, grønne, hvide, blaa &c. — Skjøndt Heineke (i Animadversiones in Juven. Sat. sive Censura Edit. Rupertianarum p. 13.) erklærer denne Fortolkning for absurd, og sætter en heel anden istedet: har jeg dog fulgt Ruperetti, og mine Grunde ere især: at Sagførernes messis her modsættes deres Arbeide (og det altsaa er en Proces Digteren skildrer) ligesom evensfor Historieffribernes

segos, samme Folks labor — at det heele Stykke fra *ipsi* til *sinus* synes kun at være en Udvikling af de næstforegaaende *Ord civilia officia* — og at de Udtryk: *immensa mendacia*, *cavi folles*, *conspuitur sinus* ogsaa nok sigter til en større Anstrængelse af Lunger og Tunge i en lang Tale for Retten. Forresten synes mig Juvenal paa en vis Maade modsige sig selv og sige den gode Sag, for hvilken han ivrer: idet han vel harmfuld udbreder sig over Videnskabsmandens, Talerens usle Ton; men maler med det samme de Foragtelige af denne Stand, der jo slet ikke fortjener bedre Kaar.

B. 115. Procuratoren lignes nu ved en Ajax (om den berømte Strid imellem Ajax og Ulysses om Achills Vaaben vid. Sophocl. Ajax Mastigophor. og Ovid. Metam. XIII. v. 1—398.) og Dommeren med en Nøgter, eller et Kvæg. Hiin blegner, engstelig over Sagens uvidse Udfald, og dens Vigtighed, da han taler for en romersk Borgers Frihed, som dette Jæ af en Dommer skal afgjøre.

B. 118. De gamle Sagførere havde for Skik, naar Sagen var vunden, at hænge en Palmegreen ved Døren som Seierstegn. Ved din Trappe: maaskee fordi den fattige Stakkel boede oppe under Taget.

B. 120. Smaa Lanteier (Pelamydes). Fisken *thynnus*, Lanteie, et Slags store Makreel, kaldtes *pelamys* saalænge den endnu ikke var over et Aar gammel. — *Mauriske* eller *Africaniske Maanedebulber*: Bulber, som i Africa vare af saadan Overflodighed, og saa ringe en Ting, at man gav Slaverne dem i Maanedskost (vid. Gesners Thesaurus under *Epimenia*). *Bulbus* er ethvert Slags Svibel eller Log.

B. 121. Vin med Tiberen sendt: egentlig ned paa Tiberen, *devectum*, *Reintaner* eller *Etrusker-Vin*, altsaa en ringe Sort, som ikke kom op ad Tiberen fra Campanien eller Grækenland.

B. 122. Juristerne, pragmatici, hjælp Advocaterne med Underretning om Love, Formaliteter ic. Advocater og Jurister vare ikke altid de samme Folk.

B. 124. Saa bedrøvelig er Sagførernes Forsætning, at kun de adelige og rige af dem, eller de som kunne gjøre Bind og bilde Folk ind, at de ere formuende: holdes for duelige, og faae nogen tilstrækkelig Betaling, faae den Lov tilstedede Løn. Ved den Cinciske Lov blev det Advocaterne forbudt at tage noget af deres Clienter. Siden fastsatte Keiser Claudius 10 Sestertier (312 Rdtr. 3 Mk. Et Sestertium beregnes af Baden til 31 Rdtr. 1 Mk. 8 Sk.) som det høieste, der maatte gives Sagføreren.

B. 124. Bedre talte dog vi, sig de fattige Procurateres.

B. 125. seq. Beskriver en saadan fornem Advocats Udelskab. Met alvogn; Triumfvogn, fordi hans Forsædre havde triumferet. Ved Siden staaer hans egen Billedstøtte til Hest.

B. 129. Saa paa Knæerne komme Pædo ic., da de, for at kunne leve, maac esterabe i det Udvortes de fornemme Talere, hvilke eene ansees for dygtige: komme de i en bundløs Gjæld.

B. 133. Trykker ic.: viser sig offentlig i en prægtig Bærestoel, baaren af Mediske Slaver.

B. 134. Murra (murra, myrrha) Kar af Murra, som var enten en Steen- eller Jord-Art hvoraf der gjordes meget kostbare Drikke- og Episekar. Romerne kjendte det ikke selv ret, da de fik det udenlands fra. Nogle troc, det har været Chinesisk Porcelain.

B. 135. Plyndrende, stlataria, bedrageriske, som give Advocaten Skin af Rigdom og Duellighed, lokker Kunder, og skiller dem ved deres Penge. Et dunkelt Udtryk, som forklares paa flere Maader.

B. 136. Purpuret sælger Tingstuden: sælger hans Kunst, kaffer ham Ustræk paa hans Kneb, giver ham noget at fortjene.

B. 137. Umethystblaa Farve: Violet Purpur.

B. 141. En stor Ring: Midderringen.

B. 144. Toga folk: haanligt. Thi i Keiserens Tider gik Togaen, Romernes Nationaldragt, tilligemed deres oprindelige høie Nationalkarakter, af Moden, og blev ikkun baaren af Uformuende, Clienter, Plebeier ic. — Sardonix: indfattet i Ringe.

B. 146. Kunsten i lappede Klæder: ironice.

B. 147. Fremføre en grædende Moder, for Retten for at rore Dommerne. Med andre Ord: føre nogen Sag af Betydning.

B. 149. I Gallien og Africa betaler man dig bedre for din Kunst.

B. 151. Rhetor: Lærer i Veltalenhed.

B. 152. Slaaer ihjel i en Stiil, en Taleøvelse.

B. 155. Dræbe jo maae ic. Originalens bekjendte *occidit miseros crambe repetita magistros*. *dis κραμβη Λαυτος*, eller som den gamle Commentator Lubin fortæller, En skal have sagt: *ὅν αὐτοὶ περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς αὐτοῖς τὰ αὐτὰ*.

B. 161. Intet banker ic., naar der intet Liv er i Drengen, han er en Klods et Grødhoved. Arcadiske Dreng, deels fordi de største og bedste Usner kom fra Arcadien: deels fordi Arcadierne selv, ligesom Boeotierne ikke just havde Ord for at være Genier.

B. 162. Rædsomme Hannibal ligeledes en Skoletale hver sjette Dag, naar Røden kom til denne Dreng at declamere.

B. 168. Sophister her det samme som Rhetorer, tage fat paa sande Processer og gide ikke længer i Skolen declamere og høre declamere om hvorledes Paris bortførte den kjønne Helena — om Giftblandersken Medea og hendes Mand

Jason, og hvorledes hun i Morteren tillavede Heremidler, med hvilke hun fornygede Uson, Jasons Fader, og bedrog Pelias's Døtre (vid. Ovid. Metam. l. VII.)

B. 172. Rudiis en Rappir eller Stav, som Gladiato: verne fik som et Tegn naar de befriedes for at segte offentlig. Skjænke sig selv Rudiis: tage sin Afsked. — Den Rhetor, som af Leede til Skolen er traadt ud af dens Skyg: ger frem paa Forum som paa en Kampplads, og bleven virke: lig Taler, raade vi (i Følge den foregaaende Pericope om Ad: vocaterne) ogsaa at lade denne Dont fare; eftersom enhver videnskabelig Stand er udsat for Hungersdød.

B. 176. Kornetegn. Kornet uddeelttes i Rom af en Kommission, som kaldtes curatores annonæ. Imod et Tegn af Træ eller Bly (tessera) der i Forstningen gratis ud: deelttes blandt Folket, men i Keiserens Tider kostede en Ubety: delighed, kunde da Nødlidende faae Korn af Magasinerne. Giver nu Rhetoren sig til at være Advocat, vil han ikke en: gang fortjene saa meget, han kan kjøbe et saadant Tegn for, og saa meget havde han dog som Skolemand. Tvivler du om, at Lærerne lennes saa flit, saa spørg, forhør, hvad Chrysogonus har ic. I denne Fortolkning, der af hele Sam: menhængen, især af det følgende: Balnea etc. synes mig den naturligeste, følger jeg Lubinus. Ruperti er af anden Mening, der vel ogsaa kunde forsvares.

B. 178. Theodor en berømt Rhetor.

B. 179. Ser hundrede nemlig Sestertia: 18750 Rd.

B. 183. Numidiske Piller. Det Numidiske Mar: mor var berømt og yndet (v. Hor. Od. II. 18, 4.)

B. 184. Koldere Sol argentem solem: Winter: solen.

B. 185. Sprænglærd. Paa flige store Virtuoser i Taffeldækkers og Forfjær-Kunsten satte de forkjælede Romere hoi Priis ifr. Sat. V. 120. Der gaves endog offentlige For: fjærers-Skoler i Rom, hvor Kunsten lærtes methodisk, fra

Grunden af: i hvilke Eleverne øvede sig paa kunstig sammenfatte Træ: Fugle, Harer ic. vid. Sat. XI. 136.

B. 187. Et Par Sestertia, see B. 124.

B. 190. Quintilianus: den berømte Retsalenheds lærer. Om Juvenal i det følgende til B. 195. ogsaa taler om Quint. er uvist.

B. 193. Sive Halvmaane: blive Senator, thi en sort Karduanus: Skoe, hvorpaa var syet eller heftet en Halvmaane af Elfenbeen eller Sotv, udmærkede Senatorerne.

B. 194. Skytte, som sælger sin Modstander med Retsalenheds Baaben.

B. 196. Et Sidebug til Astrologerne. (v. Sat. VI. 553.)

B. 200. Ventidius Vassus, som i Krigen med Hundesforvantere blev mellem de Fangne baaren paa Moders Arm foran Pompeius Strabos Triumfbogn, blev siden Esel driver — derpaa en Ven af Cæsar og Pompeius: steg saa ad de sædvanlige Trin til Consulatet, og triumferede tilsidst over Partherne. Tullius: Servius Tullius, Slavindesønnen, den romerske Konge. Til disse tvende sigter Verset: Septret Skjebnen en Træl ic.

B. 205. Thrasymachus en fattig Rhetor i Athenen, som hængte sig. — Carrinas Secundus ogsaa en Rhetor, som af Armod drog fra Athenen over til Rom, hvorfra han af Caligula blev jaget i Landsflygtighed, fordi han declamerede imod Tyranner.

B. 206. Athenæ, saavel som Roma lade: Ungdomslærerne vansmagte, og lønner en Socrates selv med Giftbægeret

B. 208. De Gamle troede, at den Udbodes Mand forblev en Tidlang i Graven selv hos Asfen og Beenene. Deraf hiint Dnske ved Benners Grave: sit tibi terra levis! og ved Henders: sit tibi terra gravis!

B. 213. Svands: Hale. Af Centaurerne, (Bæskner, Fablen sammensatte af Hestes og Mennefske-Krop) var Chiron en

af de berømteste, især som Pædagog. Foruden andre af Ulderdommens berømteste Helte opdrog han ogsaa Achilles.

B. 215. Man formoder at denne Rufus, en berømt Rhetor, i en Tale har beskylbt Cicero for, at han i den Catilinariske Sammenrottelse havde holdt med Allobrogernes Gesandtere, som vare indviklede i Catilinas Sag.

B. 216. Encelad: og Palæm: lærde Grammatikere, det er: Lærere, som underviste Børn i Sprogelæmter og gik Forfattere igjennem med dem.

B. 219. Hovmester for Børnene.

B. 223. hyperbolice. Vil ventelig blot sige: du maae begynde dit Arbeide tidligere end nogen Anden.

B. 225. Gjennem det skjært ic. det er: farte.

B. 228. Horats og Virgil bleve da allerede for athenhundrede Aar siden tyggede igjennem i Skolerne! De Gamle begyndte al Skoleunderviisning med Digtere.

B. 229. Til Tribunens Kjendelse. Din usle Løn faaer du ikke engang med det gode; men maae stævne Børnernes Forældre for Retten.

B. 234. Dampbad — Vandbad. For at more Herren paa en Reise til Badet med Besvarelser af flige interessante Spørgsmaale: Hvo var Anchisas Annie? ic., hvilke omtrent ere af samme Vigtighed, som hint i Peder Paars: om Venus i den Troianske Krig blev saaret i hoire eller venstre Haand, eller maaskee i Laaret?

B. 244. Seirende Kudsk i Veddekjørselerne paa Circus. Originalens *victori* kan være Kudsk, Gladiator, Gjøgler ic. og disse Folk fortjene altsaa i een Time ligesaa meget, som den stakkels Grammaticus i et heelt Aar!

